

قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری

در نظم حقوقی کنونی

مؤلف:

محمد رضا دلاوری

قاضی دیوان عدالت اداری

انتشارات آموزش عالی

سرشناسه : دلاوری، محمدرضا، ۱۳۴۳
 عنوان قراردادی : ایران، قوانین و احکام
 عنوان و نام پدیدآورنده : قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری در نظم حقوقی کنونی /
 مؤلف محمدرضا دلاوری
 مشخصات نشر : تهران: آویشن شمال، ۱۳۹۲
 مشخصات ظاهری : ۵۸۴ ص
 شابک : ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۳۸۴۰ - ۴ - ۴ : ۳۵۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 یادداشت : کتابنامه: ص ۵۷۸ - ۵۸۴؛ همچنین به صورت زیرنویس
 موضوع : دیوان عدالت اداری -- قوانین و رویه‌ها
 موضوع : آیین دادرسی اداری -- ایران
 موضوع : رویه قضایی -- ایران
 رده‌بندی کنگره : KMH۱۴۴۲/۹۵۵۸۱۳۹۲
 رده‌بندی دیویی : ۲۱۷/۵۵۰۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۱۵۵۴۳۲

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۳۸۴۰ - ۴ - ۴

کتابخانه ملی

قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری در نظم حقوقی کنونی

مؤلف: محمدرضا دلاوری

ناشر: انتشارات آویشن شمال

طراح جلد: نیلوفر اسماعیلی

صفحه‌آرا: منیژه فاتحی

ناظر فنی: علی‌اکبر شاه‌نظری

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

ویراستار: سلیمان اسماعیلی

چاپ و صحافی: نقش‌گستر

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و جز اینها برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
بخش اول: تشکیلات	۱۷
ماده ۱- تشکیل دیوان عدالت اداری	۱۹
ماده ۲- محل استقرار دیوان	۲۶
ماده ۳- ترکیب شعب دیوان	۳۲
ماده ۴- شرایط قضات دیوان	۳۵
ماده ۵- رئیس دیوان	۴۲
ماده ۶- دفاتر اداری دیوان	۴۹
ماده ۷- مشاوران	۵۴
ماده ۸- هیأت عمومی	۶۴
ماده ۹- واحدهای اجرای احکام	۶۷
بخش دوم: آیین دادرسی	۷۳
فصل اول: صلاحیت	۷۵
ماده ۱۰- صلاحیت و حدود اختیارات دیوان	۷۵
ماده ۱۱- تضييع حقوق اشخاص	۱۰۵
ماده ۱۲- صلاحیت‌های هیأت عمومی	۱۰۸
ماده ۱۳- اثر ابطال مصوبات	۱۳۹
ماده ۱۴- اختلاف در صلاحیت	۱۶۰

۱۶۶	ماده ۱۵- تصمیم گیری مجدد
۱۷۰	فصل دوم: ترتیب رسیدگی
۱۷۰	مبحث اول - رسیدگی در شعب بدوی
۱۷۰	ماده ۱۶- تقدیم دادخواست
۱۷۷	ماده ۱۷- شرط رسیدگی به شکایت
۱۸۱	ماده ۱۸- نکات دادخواست
۱۸۸	ماده ۱۹- هزینه دادرسی
۱۹۴	ماده ۲۰- پیوست دادخواست
۱۹۶	ماده ۲۱- ترجمه اسناد گواهی شده پیوست دادخواست
۱۹۸	ماده ۲۲- سند مثبت سمت دادخواست دهنده
۲۰۱	ماده ۲۳- تاریخ تقدیم دادخواست
۲۰۵	ماده ۲۴- رسید وصول دادخواست
۲۰۷	ماده ۲۵- بررسی سوابق مربوط به طرح شکایت قلی
۲۰۸	ماده ۲۶- ارجاع دادخواست
۲۱۰	ماده ۲۷- طرح مجدد شکایت
۲۱۳	ماده ۲۸- قرار رد دادخواست
۲۱۷	ماده ۲۹- ابلاغ دادخواست و ضmann آن
۲۱۹	ماده ۳۰- امتناع از ارسال پاسخ
۲۲۴	ماده ۳۱- تعدد شکایات
۲۲۷	ماده ۳۲- تعدد شکات
۲۳۰	ماده ۳۳- وجود ابهام در خواسته
۲۳۲	ماده ۳۴- درخواست صدور دستور موقت
۲۳۷	ماده ۳۵- تأثیر دستور موقت در اصل شکایت
۲۳۹	ماده ۳۶- مرجع رسیدگی به دستور موقت
۲۴۶	ماده ۳۷- تکلیف شعبه در صورت صدور دستور موقت در رسیدگی به دعوی
۲۴۹	ماده ۳۸- ابلاغ دستور موقت
۲۵۲	ماده ۳۹- استتکاف از دستور موقت

ماده ۴۰- لغو دستور موقت	۲۵۵
فصل سوم: رسیدگی و صدور رأی	۲۵۷
ماده ۴۱- تحقیق در شعبه	۲۵۷
ماده ۴۲- تأثیر محتوی دادخواست بر شخص ثالث	۲۶۳
ماده ۴۳- اخذ توضیح از طرفین	۲۶۵
ماده ۴۴- تکلیف واحدهای دولتی در ارسال پرونده‌ها و اسناد	۲۶۸
ماده ۴۵- استرداد دادخواست	۲۷۳
ماده ۴۶- صرف نظر از شکایت	۲۷۵
ماده ۴۷- رسیدگی خارج از نوبت	۲۷۷
ماده ۴۸- صدور قرار عدم صلاحیت	۲۸۰
ماده ۴۹- اصلاح خواسته	۲۹۳
ماده ۵۰- قرار اناطه	۲۹۵
ماده ۵۱- رسیدگی توأمان	۲۹۸
ماده ۵۲- قرار توقف دادرسی	۳۰۱
ماده ۵۳- قرار رد شکایت و جهات صدور آن	۳۰۵
ماده ۵۴- جلب شخص ثالث	۳۱۵
ماده ۵۵- وارد ثالث	۳۱۸
ماده ۵۶- درخواست اخذ توضیح	۳۲۰
ماده ۵۷- اعتراض ثالث	۳۲۳
ماده ۵۸- ختم رسیدگی	۳۲۷
ماده ۵۹- نکات دادنامه	۳۳۰
ماده ۶۰- امتناع از صدور حکم عام و کلی	۳۳۲
ماده ۶۱- ابلاغ دادنامه	۳۳۳
ماده ۶۲- شیوه‌های ابلاغ دادنامه	۳۳۴
ماده ۶۳- نحوه رسیدگی به شکایت و اعتراضات نسبت به آراء و تصمیمات مراجع اداری	۳۳۸
ماده ۶۴- چگونگی رسیدگی به شکایات راجع به رد صلاحیت	۳۴۴
مبحث دوم - رسیدگی در شعب تجدیدنظر	۳۴۹

۳۴۹	 ماده ۶۵- مهلت تجدیدنظرخواهی
۳۵۷	 ماده ۶۶- لزوم تجدیدنظرخواهی با تقدیم دادخواست
۳۵۸	 ماده ۶۷- نکات دادخواست تجدیدنظر
۳۵۹	 ماده ۶۸- قرار رد دادخواست تجدیدنظر
۳۶۲	 ماده ۶۹- جهات صدور قرار رد دعوی
۳۶۴	 ماده ۷۰- اصلاح رأی بدوی
۳۶۶	 ماده ۷۱- صدور رأی در تجدیدنظر در صورت نقض حکم
۳۶۹	 ماده ۷۲- عودت پرونده به شعبه بدوی در صورت نقض قرار
۳۷۲	 ماده ۷۳- لزوم تأیید دستور موقت شعبه تجدیدنظر توسط رئیس دیوان
۳۷۶	 ماده ۷۴- رسیدگی به اشتباه قاضی شعبه بدوی
۳۷۶	 ماده ۷۵- چگونگی اعلام اشتباه قضات تجدیدنظر توسط رئیس دیوان
۳۷۶	 ماده ۷۶- صدور حکم اصلاحی
۳۸۳	 ماده ۷۷- لزوم درج نظر اقلیت در پیش نویس رأی
۳۸۴	 ماده ۷۸- لزوم رعایت مقررات مربوط به شعبه بدوی توسط تجدیدنظر
۳۸۶	 ماده ۷۹- خلاف بین شرع یا قانون بودن رأی دیوان
۳۹۲	 مبحث سوم- رسیدگی در هیئت عمومی
۳۹۲	 ماده ۸۰- تقاضای ابطال مصوبات
۳۹۷	 ماده ۸۱- آثار عدم رعایت موارد مذکور در ماده ۸۰
۴۰۰	 ماده ۸۲- نوبت رسیدگی
۴۰۲	 ماده ۸۳- مهلت ارسال پاسخ و چگونگی تمدید آن
۴۰۴	 ماده ۸۴- هیأت های تخصصی
۴۱۰	 ماده ۸۵- قرار رد درخواست ابطال مصوبه
۴۱۲	 ماده ۸۶- مغایرت مصوبه با شرع یا قانون
۴۱۴	 ماده ۸۷- لزوم اخذ نظر شورای نگهبان در خصوص مصوبه خلاف شرع
۴۲۰	 ماده ۸۸- ابطال تمام یا قسمتی از مصوبه
۴۲۲	 ماده ۸۹- رأی وحدت رویه در مورد آراء متعارض
۴۲۷	 ماده ۹۰- ایجاد رویه در مورد آراء مشابه

ماده ۹۱- نحوه رسیدگی مجدد به آراء هیأت عمومی	۴۳۱
ماده ۹۲- مفاد رأی هیأت عمومی در صورت ابطال مصوبه	۴۳۴
ماده ۹۳- درخواست استتکاف نسبت به رأی هیأت عمومی	۴۳۶
ماده ۹۴- خلاف شرع بودن رأی هیأت عمومی	۴۳۸
ماده ۹۵- آراء مستلزم عملیات اجرایی	۴۴۰
ماده ۹۶- آئین نامه مرتبط به وظایف و طرز کار هیأت عمومی	۴۴۲
ماده ۹۷- انشاء و ابلاغ و اصلاح رأی هیأت عمومی	۴۴۳
بخش سوم: اعاده دادرسی	۴۴۵
ماده ۹۸- جهات اعاده دادرسی	۴۴۷
ماده ۹۹- مهلت اعاده دادرسی	۴۵۸
ماده ۱۰۰- لزوم تقدیم دادخواست اعاده دادرسی به شعبه صادرکننده رأی	۴۶۰
ماده ۱۰۱- هزینه دادرسی	۴۶۱
ماده ۱۰۲- نحوه رسیدگی به دادخواست اعاده دادرسی	۴۶۲
ماده ۱۰۳- توقف اجرای حکم	۴۶۴
ماده ۱۰۴- آثار پذیرش اعاده دادرسی	۴۶۶
ماده ۱۰۵- اعاده دادرسی مجدد	۴۶۹
ماده ۱۰۶- ورود اشخاص مجاز به دعوی اعاده دادرسی	۴۷۰
بخش چهارم: اجرای احکام	۴۷۱
ماده ۱۰۷- لزوم فوریت اجرای آراء دیوان	۴۷۳
ماده ۱۰۸- زمان ارسال رأی به واحد اجرای احکام	۴۸۴
ماده ۱۰۹- استتکاف از رأی هیأت عمومی	۴۸۸
ماده ۱۱۰- استتکاف از رأی شعب دیوان	۴۹۰
ماده ۱۱۱- طرق اجرای رأی دیوان	۴۹۳
ماده ۱۱۲- مجازات استتکاف از اجرای رأی دیوان	۵۲۲
ماده ۱۱۳- قرار توقف اجرای حکم	۵۳۴
ماده ۱۱۴- توافق بر در اجرای رأی دیوان	۵۳۸
ماده ۱۱۵- موانع اجرای رأی دیوان	۵۴۱

ماده ۱۱۶- اعتراض به حکم در حین اجرای رأی	۵۴۴
ماده ۱۱۷- رفع ابهام در حکم در مرحله اجراء	۵۴۸
ماده ۱۱۸- سرپیچی از اجرای دستورات دیوان در مقام اجرای حکم	۵۴۹
ماده ۱۱۹- جلب در مرحله اجرای حکم	۵۵۲
ماده ۱۲۰- شعب تشخیص فعلی	۵۵۳
ماده ۱۲۱- تضییع حقوق عمومی یا منافع بیت‌المال	۵۵۶
ماده ۱۲۲- موارد ارجاع به سایر قوانین	۵۵۹
ماده ۱۲۳- بودجه دیوان	۵۷۰
ماده ۱۲۴- لغو قانون و آیین دادرسی قبلی	۵۷۳
منابع	۵۷۶

مقدمه

موجب کمال خوشوقتی است که کتاب حاضر در دسترس هموطنان عزیز قرار می گیرد. امید است این کتاب - که جای آن در بین مجموعه های حقوقی حاوی شرح و تحلیل خالی بود - مورد استفاده عموم قضات بالاحص همکاران ارجمندی که به امر قضاوت در دیوان عدالت اداری اشتغال دارند و وکلای دادگستری و بطور کلی کلیه کسانی که با دیوان سرو کار دارند واقع شود قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری که از مهمترین منابع شاخه حقوق عمومی است در قالب یک اثر مستقل نظری و علمی مورد شرح و تفسیر و نقد و بررسی قرار نگرفته حال آنکه تمام دستگاههای اجرایی کشور و کارکنان دولت بنحوی اراحاء و به نوعی با این قانون ارتباط پیدا نموده و دیوان عدالت اداری به عنوان مهمترین رکن قضائی ناظر و به منظور تضمین سلامت اداری در کشور خدمات قضائی به خیل عظیم جامعه ارائه می نماید.

وانگهی وجود موارد سکوت، ابهام و اجمال و بعضاً تعارض در خود قانون دیوان عدالت اداری امر اجتناب ناپذیری است که فرایند استنباط و تفسیر و اجرای قواعد

حقوقی مربوطه را دشوار می سازد و اصلاحات و الحاقات که از بدو تأسیس دیوان عدالت اداری از سوی مقنن صورت گرفته و نیز وضع قوانین و مقرراتی که به نوعی با قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مرتبط می باشند در کنار وجود برخی نهادها و سازمان ها که بنوعی در حوزه نظارت بر عملکرد دولت فعالیت دارند به بعضی مزبور دامن زده و آن را گسترده تر و عمیق تر ساخته است نویسندگان کتابها راجع به نظارت قضائی بر اعمال دولت اغلب به طرح مباحث نظری صرف اکتفاء نموده اند و به شرح تحلیل مواد وضع شده در ارتباط با دیوان عدالت اداری که یکی از منابع مهم حقوق عمومی بوده و در کمال و تعدیل نظم حقوقی نقش به سزایی داشته کمتر توجه داشته اند. این امر نه تنها موجب آن شده که از یکی از منابع حقوق عمومی بلکه در درک عمیق مطالب حقوق عمومی که اهمیت فراوان دارد محروم بمانیم علاوه بر آن باعث شده بین تئوری و عمل فاصله افتاده و دانشجویان حقوق با آنچه در عمل میگذرد آشنا نشوند و کم کم این فکر قوت گیرد که آنچه در عمل می گذرد با مطالبی که در دانشکده های حقوق خوانده می شود تطابق ندارد.

در این مجموعه سعی بر این بوده در ارائه مطالب تغییر روش داده و در حد بضاعت قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری را در آینه عمل نشان دهیم به عبارت دیگر محور اصلی این کتاب شرح ماده به ماده قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری است و در این راه سعی بر این بوده است که توضیحات هر ماده با میزان اهمیت آن و میزان ابتلا متناسب باشد.

لازم به یادآوری است آنچه در مقام شرح و تفسیر و نقد و بررسی مواد قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری در این کتاب آمده است نظر کارشناسی و علمی نویسنده بر اساس دریافتهای مبتنی بر دلیل بوده، و لزوماً منعکس کننده رویه و دیدگاههای قضات دیوان عدالت اداری نمی باشد و از تمامی

خوانندگان فرهیخته استدعا دارد مولف این کتاب را از نظرات و پیشنهادات خویش بهره مند سازند ، و ایرادات و اشکالات شکلی و ماهوی احتمالی را گوشزد نمایند تا این اثر در چاپ بعدی مورد اصلاح و تکمیل قرارگیرد. در خاتمه از آقای محمد مهدوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی و از کارکنان محترم دیوان که با همکاری صمیمانه و بی دریغ خود در مراحل مختلف تدوین این کتاب درمراجعه به منابع مرتبط اهتمام و مساعدی لازم را مبذول داشته و همچنین از زحمات خانم لیلا اردستانی که در امر تایپ کتاب بدون وقفه و بطور تمام وقت تلاش نمودند تشکر و قدردانی می نماید.

محمد رضا دلاوری

رئیس شعبه ۳۳ دیوان عدالت اداری

تاسان ۱۳۹۲